

Studieplan for Praktisk-pedagogisk utdanning - Menighetsfakultetet (2014–2015)

Fakta om programmet

Studiepoeng: 60

Studiets varighet: 1 år

Undervisningsspråk: Norsk

Studiested: Det teologiske Menighetsfakultet, Oslo.

Kontakt

Studieprogramansvarlig

Avdeling for lærerutdanning

Innholdsfortegnelse

- Informasjon om studiet
- Hva lærer du?
- Opptak
- Oppbygging og gjennomføring
- Jobb og videre studier
- Studieplanen er godkjent og revidert
- Studiemodell

Informasjon om studiet

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) ved Høgskolen i Østfold reguleres blant annet av:

- nasjonal rammeplan med forskrift for denne lærerutdanningen, fastsatt 3. april 2003 av Utdannings- og forskningsdepartementet.
- forskrift om eksamen og studierett ved Høgskolen i Østfold
- [forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.](#)

Les mer om skikkethetsvurdering i [høgskolens studenthåndbok.](#)

Politiattest

I henhold til forskrift om opptak til høyere utdanning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 31.01.2007, *kap. 6 Politiattest ved opptak til høyere utdanning*, skal alle studenter i praktisk-pedagogisk utdanning levere politiattest. Søkere med merknad på politiattesten som er relevant for opptak til studiet skal levere politiattesten innen 3 uker etter tilbud om studieplass er gitt. Søkere som ikke har merknad på politiattesten skal levere politiattest senest innen studiestart. Dersom søkeren får tilsagn om studieplass mindre enn fjorten dager før studiestart skal politiattest fremlegges senest tre uker etter tilbud om studieplass er gitt. Politiattesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Avdeling for lærerutdanning (Avdelingsstyret) vedtar hvert studieår tilbudet som vil bli gitt innen fagdidaktikk. Kunngjøring skjer i forbindelse med utlysning av studiet, og annonseres på høgskolens nettsider og i studieplanen.

Fagdidaktiske studietilbud

For heltidsskullet 2014 - 2015 ved Det teologiske Menighetsfakultetet tilbyr HiØ følgende portefølje av didaktiske fordypninger:

- RLE
- Samfunnsfag
- Kirkeidaktikk

Det forutsettes tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere for igangsetting av de ulike didaktikkemnene.

Hva lærer du?

Studiets læringsutbytte

Kunnskaper

Kandidaten er oppdatert innenfor sitt fagområde og har kunnskap om:

- sentrale pedagogiske og fagdidaktiske tema, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innen fagområdet
- sentrale styringsdokumenter som lover, forskrifter og planer innenfor opplæring
- fagområdets og skolens historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
- barns og unges læring, utvikling og dannelse i ulike sosiale kontekster som oppvekstmiljø, og hva som fremmer likeverd og identitet
- læringsledelse og klassemiljø og om utvikling av gode relasjoner til og mellom elever, mellom skole, hjem og samfunn
- ulike didaktiske begreper og kategorier og om forhold og utfordringer dem imellom
- nasjonalt og internasjonalt forsknings- og utviklingsarbeid innenfor skole og opplæring
- barn og unges rettigheter
- har kunnskap om informasjonskilder og databaser, og kan evaluere og kvalitetssikre informasjon
- har kunnskap om e-læring og digitale læremidler

Ferdigheter

Kandidaten kan

- anvende pedagogisk og fagdidaktisk kunnskap fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske - og teoretiske problemstillinger og treffe selvstendige, begrunnede valg
- selvstendig og i samarbeid med andre planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning med utgangspunkt i forsknings- og erfaringsbasert kunnskap
- tilrettelegge for og lede gode, kreative læringsmiljøer
- vurdere og dokumentere elevers læring og utvikling og bidra til at elevene kan vurdere egen læring
- anvende digitale læremidler og delta i og legge til rette for e-læring
- reflektere over sammenhenger mellom vitenskapsfag og yrkesfag/skolefag, og over fagenes utforming og betydning i samfunnet.

- planlegge, begrunne, gjennomføre og vurdere elevtilpasset opplæring i samsvar med aktuelle læreplaner og lowerk

Generell kompetanse

Kandidaten

- har innsikt i fag- og yrkesetiske problemstillinger
- kan delta i planlegging, gjennomføring og vurdere reformarbeid i opplæring
- kan framstå som representant for profesjonen i samfunnsmessig sammenheng
- kan samarbeide med relevante grupper i og utenfor utdanningsinstitusjonen og gjennom dette bidra til god praksis
- kan bidra til et profesjonelt lærerfellesskap på tvers av trinn i opplæringsløpet
- kan stimulere til forståelse av demokrati og demokratisk deltakelse
- kan identifisere egne lærings- og kompetansebehov i tilknytning til yrkesutøvelsen og ha endrings- og utviklingskompetanse som grunnlag for å møte fremtidens utfordringer
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne i samarbeid med andre
- har oversikt over ulike informasjonsressurser innen sitt fagfelt og kan gjøre kritiske vurderinger av informasjon og informasjonskilder
- har forståelse for og evne til å utvikle elevenes læringsstrategier og skape konstruktive og inkluderende læringsmiljø
- kan samarbeide med elever og møte dem ut fra deres individuelle og kulturelle forutsetninger og utvikle deres medansvar i undervisnings- og læringsarbeidet

Opptak

Minstekrav for opptak er ett av følgende:

1) Bachelorutdanning eller tilsvarende utdanning på minst 180 studiepoeng med kompetanse i **to** allmennfaglige skolefag som er relevante for undervisning i skolen i et omfang av minimum **60** studiepoeng hver,

eller

2) Bachelorutdanning eller tilsvarende utdanning på minst 180 studiepoeng med kompetanse i **ett** allmennfaglig skolefag på minimum **80** studiepoeng.

Oppbygging og gjennomføring

Studiets oppbygging og innhold

Praktisk-pedagogisk utdanning utgjør til sammen 60 studiepoeng og består av følgende emner:

- Praktisk pedagogikk (omfang tilsvarende 30 studiepoeng)
- Didaktikk 1 - RLE (omfang tilsvarende 15 studiepoeng)
- Didaktikk 2 - Samfunnsfag eller Kirkedidaktikk (omfang tilsvarende 15 studiepoeng)
- Praksisopplæring (totalt 12 uker)

Studiet er bygget opp som et integrert studium hvor emnene til sammen gir uttelling for 60 studiepoeng.

Praktisk pedagogikk går over begge semestre.

Didaktikk 1- RLE undervises i høstsemesteret med avsluttende arbeidskrav til jul. **Didaktikk 2- Samfunnsfag eller Kirkedidaktikk** undervises i vårsemesteret med avsluttende arbeidskrav i april/mai.

Didaktikk 1 knyttes til første praksisperiode og didaktikk 2 til andre praksisperiode. Så langt det er mulig skal studentene som har to fag i didaktikk undervise i begge fag i begge praksisperiodene.

Det er utarbeidet egne emnebeskrivelser for emnet *Praktisk pedagogikk* og de ulike didaktiske emnene. Alle emner avsluttes med arbeidskrav som må være godkjent før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Praksisopplæring inngår i emnene og studentene skal totalt ha 12 ukers praksis. Det er utarbeidet emnebeskrivelse uten studiepoeng for praksisopplæringen. Praksisopplæringen må være bestått før studenten kan fremstille seg til avsluttende eksamen (se pkt. Vurdering).

Organisering og læringsformer

Organisering

Studiet er organisert med undervisning tre dager pr. uke gjennom hele studieåret, med unntak av praksisopplæringsperiodene som til vanlig er på 6 uker (høst) og 6 uker (vår). Didaktikk 1 leses i første semester, og didaktikk 2 i andre semester, parallelt med henholdsvis første og andre praksisperiode.

Eksamensperiodene og praksisperioder kommer i tillegg til ordinær undervisning/samlinger. Det forventes at studentene gjennomfører praksisperiodene som en tilsvarende fulltidsansatt lærer i disse periodene.

Læringsformer

Undervisning i pedagogikk og didaktikk foregår parallelt og inngår i hele studieforløpet. Arbeidsformene legges opp slik at studentene:

- arbeider med praksisbaserte og problemorienterte oppgaver
- regelmessig fører logg i praksisopplæringen
- nyttiggjør seg oppgitte kilder og vurderer kildene kritisk og selvstendig
- deltar i evaluering av utdanningen
- framfører og formidler stoff for hverandre
- arbeider variert med ulike læremidler (analoge og digitale) og vurderer bruk av læremidlene kritisk
- integrerer IKT i sitt daglige studiearbeid, både i undervisningssituasjoner og i sammenheng med selvstudium.

Studentsamarbeid

Studentene har tilhørighet i en basisgruppe i pedagogikk og i arbeidsgrupper i didaktikkundervisningen. Studentsamarbeid er en viktig del av studiet.

Opplæring i læringsplattform og IKT som grunnleggende ferdighet

I studiet brukes læringsplattformen Fronter til organisering, arkivering og kommunikasjon. Tilgang til og ferdigheter i systemet er en forutsetning for deltakelse i studiet, det gis opplæring i starten av studiet. Bruk av IKT i grunnopplæringen inngår som en av skoleverkets fem grunnleggende ferdigheter. Dette krever at lærerutdanningen aktivt bruker IKT i sin undervisning og i studentenes arbeid. Kommunikasjon mellom lærere og studenter og mellom studenter vil i stor grad foregå gjennom læringsplattformen. Enkelte emner kan også operere med spesifikke krav til bruk av IKT. Studentene skal også i de enkelte emner gjøres kjent med hvordan de kan arbeide med de øvrige grunnleggende ferdigheter.

Ansvar og plikter

Den enkelte student er ansvarlig for å sette seg inn i studiets og skoleverkets planer. Studentene skal til en hver tid holde seg orientert om studiet ved hjelp av læringsplattformen Fronter. Det forventes regelmessig innsats i forhold til å sette seg inn i den oppgitte og aktuelle litteratur/kilder og arbeide med pålagte arbeidsoppgaver.

Bruk av bibliotek

Biblioteket skal bidra til studentenes informasjonskompetanse, det vil si evnen til å søke etter, finne, evaluere og bruke relevant faglig informasjon. Biblioteket

- og bibliotekpersonalet ved HiØ, kan også benyttes av studentene fra

Menighetsfakultetet. I tillegg til personlig service, får studentene bibliotekundervisning der målsettingen er at de skal kunne søke i norske informasjonskilder, ha kjennskap til internasjonale databaser og kunne vurdere kvalitet på informasjon.

Arbeidskrav

Det er knyttet arbeidskrav til praktisk-pedagogisk utdanning. Arbeidskravene beskrives under det enkelte emne. Arbeidskravene må være gjennomført og godkjent innen de til enhver tid gitte tidsfrister og før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Obligatorisk undervisning

Undervisningen for heltidsstudenter på PPU er obligatorisk og det føres fravær. Studenten kan ha inntil 20 % fravær. Fraværet regnes for hvert enkelt emne.

Veiledning

Studentene får tildelt veileder i tilknytning til obligatoriske oppgaver og utviklingsoppgave. Studenten er ansvarlig for å søke veiledning.

Praksis

Studentene skal totalt ha 12 ukers veiledet praksisopplæring (jfr. rammeplanen for studiet).

- Praksisopplæringen er organisert i to perioder, hver på 6 uker. Eventuell veiledet praksisobservasjon i en uke kan sees i sammenheng med praksisopplæringen i høstsemesteret.
- Heltidsstudentene har én praksisperiode i høstsemesteret og én i vårsemesteret.
- I begge praksisperioder skal studentene ha 8-12 timer undervisning pr. uke og 2-3 timer skal i tillegg brukes til før-, underveis- og etterveiledning.
- Det er utarbeidet egen plan for praksisopplæringen, se emnebeskrivelse.
- Det er praksisskolen som vurderer studenten i praksis, mens faglærere fra HiØ følger opp studenten i praksisperiodene gjennom kontakt med student og praksislærer.

Normalt har studentene individuell praksis, men kan også organiseres i par eller i grupper på inntil tre. Det må imidlertid sikres et individuelt minimumstimetall hvor den enkelte student er ansvarlig for gjennomføringen. Ved gruppeveiledning øker veiledningstimetallet.

Praksisopplæringen knyttes til de undervisningsfag som studenten har i didaktikk i studiet. Så langt det er mulig skal studentene som har to fag i didaktikk undervise i begge fag i begge praksisperiodene.

Praksisopplæringen må være bestått før studenten kan framstille seg til eksamen. Det er bare adgang til å ta hver praksisperiode om igjen en gang ved *ikke bestått* praksisperiode. Får studenten vurdert samme praksisperiode til *ikke bestått* to ganger, må studiet normalt avbrytes.

Praksisskolen er, i samarbeid med høgskolen, ansvarlig for at praksisopplæringen skjer i samsvar med praksisplan og retningslinjer for praksis. Didaktikk-lærere og pedagogikk-lærere ved studiet har et felles ansvar for å holde kontakt med studentene mens de gjennomfører praksisopplæringen og rapportere hvordan den fungerer. Høgskolens fagpersonale organiseres med ansvar for bestemte studenter for hver periode. Praksisskolene har ansvar for å vurdere studenten i praksisopplæringen og skal skrive rapport fra perioden. Høgskolens faglærere kan veilede i denne prosessen.

Forsknings- og utviklingsarbeid

Undervisningen på studiet skal være forskningsbasert og dreie seg om nyere og aktuell forskning i læringsarbeid og undervisning. Studentene inviteres til medvirkning i fagpersonalets forskning. Studentene skal også gjennomføre et eget utviklingsprosjekt i løpet av studiet (se pkt. Vurdering).

Internasjonalisering

Studiet er en nasjonal lærerutdanning og skal forberede for arbeid i det norske skoleverket. Det er likevel naturlig at studiet også omfatter diskusjoner av skolesystemer i andre land og internasjonale perspektiv på utdanning. Det vil derfor også være mulig å gjennomføre deler av praksisopplæringen ved skoler i utlandet. Et slikt tilbud må behandles etter søknad og få godkjenning fra studiets ledelse. Det kan søkes om midler til utenlandsopphold.

Evaluering av studiet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og at de deltar i evaluering av studiet og emnene. Dette studieprogrammet blir jevnlig evaluert for å sikre og utvikle kvaliteten i programmet.

HiØ gjennomfører årlig en evaluering av studiekvaliteten ved et utvalg av høgskolens studieprogrammer (EVA2).

Fastsatt evaluering av studiet finner sted elektronisk etter første halvdel av studiet og like før eksamen. Ellers føres en løpende dialog mellom tillitsvalgte og fagansvarlige.

Det forutsettes også at det enkelte emne i studiet blir evaluert (EVA3).

Tilbakemelding underveis

Vurderingsformene er lagt opp slik at studentene gis vurdering både underveis og til slutt i hvert emne. De skal se sammenhenger mellom praksis og teori, oppleve varierte vurderingsformer og få veiledning og støtte i sin egen læring og personlige utvikling.

Studentene får tilbakemelding underveis i studiet i forbindelse med arbeidskrav og praksisopplæring. Tilbakemelding gis i både skriftlig, muntlig og i medvirkende form (utviklingssamtaler i pedagogikk).

Skikkethetsvurdering

Høgskolen har ansvar for å vurdere om den enkelte student er skikket for læreryrket. Skikkethetsvurderingen skal inngå i en helhetsvurdering av studentens faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer. Løpende skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele studiet, men med fokus etter hvert semester. Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering. Studieledeelsen skal varsles så raskt som mulig dersom det er tvil om en students skikkethet, slik at eventuelle tiltak raskt kan iverksettes.

Departementet har fastsatt kriterier og prosedyrer for skikkethetsvurdering (jfr. forskrift om skikkethet i høyere utdanning). Vitnemål for fullført lærerutdanning forutsetter at studenten er vurdert som skikket for læreryrket.

Se også HiØs sider om skikkethetsvurdering.

Vurdering

Vurdering av praksis

Praksisopplæringen vurderes etter henholdsvis første og andre praksisperiode med *bestått/ikke bestått*. Praksisskolene (praksislærer og hovedkontakt) er ansvarlig for karaktersetningen.

For at studenten skal kunne fremstille seg til eksamen må han/hun ha fått godkjent alle arbeidskrav og bestått praksisopplæring. Se også pkt. *Praksis* for mer informasjon.

Vurdering av fagdidaktiske emner

Fagdidaktiske emner har ingen egen sluttvurdering, sluttvurderingen er inkludert i den totale vurderingen i emnet *Praktisk pedagogikk*. For å kunne fremstille seg til eksamen i *Praktisk pedagogikk*, må studenten ha fått godkjent alle arbeidskrav knyttet til sine fagdidaktiske emner. Arbeidskrav vurderes som godkjent/ikke godkjent.

Sluttvurdering

Sluttvurderingen består av to deleksamener:

Individuelt utviklingsprosjekt (hjemmeoppgave) og muntlig eksamen.

Før studenten kan fremstille seg til eksamen må også alle arbeidskrav i didaktiske emner være godkjent. Sluttvurderingen, og dermed uttelling i form av studiepoeng, er knyttet til emnet *Praktisk pedagogikk*. Sluttvurderingen vurderes med bokstavkarakterer A - F. Se emnebeskrivelsen for detaljer om vurdering.

Eksamen gjennomføres ved Menighetsfakultetet.

Avsluttende vurdering bygger på:

- de krav til akademisk standard som gjelder på universitets- og høgskolenivå
- de generelle mål som er gitt i rammeplan for utdanningen
- læringsutbyttene i studieplanen og emnebeskrivelsene

Plagiatkontroll

Utviklingsprosjekt (hjemmeoppgave) skal til elektronisk plagiatkontroll. Andre emner og arbeidskrav kan bli gjenstand for plagiatkontroll. Besvarelser som er helt eller delvis identiske vil ikke bli godkjent. Helt eller delvis identiske besvarelser er å anse som forsøk på fusk. Se for øvrig gjeldende *forskrift om eksamen og studierett ved Høgskolen i Østfold*.

Vitnemål

Det føres to karakterer på vitnemålet:

1. Felles karakter for pedagogikk og fagdidaktikk (bokstavkarakter)
2. Karakter for praksisopplæringen (Bestått)

I tillegg føres fagdidaktisk spesialisering opp på vitnemålet, angitt som godkjent.

Litteratur

Litteraturlister som er publisert for emner frem i tid kan bli oppdatert foran hvert semester. Oppdatert litteraturliste vil være tilgjengelig i emnebeskrivelsene ved semesterstart.

Jobb og videre studier

Praktisk-pedagogisk utdanning kvalifiserer deg til å være lærer på 5.-10. trinn i grunnskolen, i videregående opplæring og i voksenopplæring.

Studiet kan være påbygging til bachelorgrad, mastergrad eller lignende, men kan også inngå i et fireårig eller femårig utdanningsløp til adjunkt- eller lektorkompetanse, og kan også være en del av kateketutdanningen.

Studieplanen er godkjent og revidert

Studieplanen er godkjent

Dekan Unni Hagen, 27.06.2014.

Studieplanen er revidert

Studieleder Kristin Solli, 08.08.2014.

Studieplanen gjelder for

Studieplanen gjelder for perioden 2014 - 2015 for studenter ved Det teologiske Menighetsfakultetet. Se egen studieplan for PPU heltid 2014-2015 ved HiØ, PPU deltid 2014-2016 ved HiØ og PPU for yrkesfag, deltid 2014-2016 ved HiØ.

Studiemodell

Denne studiemodellen har en ny utforming. [Fortell oss hva du synes om den](#)

Høst 2014

Emner, PPU (MF)

LPMPED14 · Del 1 av 2
Praktisk pedagogikk

LPMRLE12
Fagdidaktikk: Religion, livssyn og etikk

0 stp

LMPRAKSIS14 · Del 1 av 2
Praksisperiode 12 uker

Vår 2015

Emner, PPU (MF)

LPMPED14 · Del 2 av 2
Praktisk pedagogikk

60 stp

LPMSF12
Fagdidaktikk: Samfunnsfag

0 stp

LPMKR12
Fagdidaktikk: Kirkedidaktikk

0 stp

LMPRAKSIS14 · Del 2 av 2
Praksisperiode 12 uker

0 stp

LMPED14 Praktisk pedagogikk (Høst 2014–Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 60

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Menighetsfakultetet, Oslo

Emneansvarlig: Fred Carlo Andersen

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: 1 år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Praksis
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i *Praktisk-pedagogisk utdanning, heltid*, for studenter tatt opp ved Det teologiske Menighetsfakultetet.

Emnet utgjør tilsammen 60 studiepoeng, men har et undervisningsomfang tilsvarende 30 studiepoeng. Eksamen (og uttelling av studiepoeng) omfatter også fagdidaktiske emner. Se også generell del av studieplanen for mer informasjon om dette.

Undervisningssemester

1. og 2. semester (høst og vår).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskap

Studenten har kunnskap om:

- læring og læringssyn
- læreplanteori og undervisningsplanlegging

- hvordan samfunnsutviklingen preger og preges av barne- og ungdomskulturen og barn og unges opplærings- og oppvekstsituasjon
- elevens/lærlingens mestring og motivasjon
- skolens historiske og aktuelle funksjon som samfunnsinstitusjon og kulturbærer nasjonalt og internasjonalt
- skolens funksjon i utvikling av elevers sosiale og individuelle utvikling
- grunnleggende etiske prinsipper og dilemmaer i lærerprofesjonen
- skolens/lærebedriftens særtrekk som organisasjon
- skolens plass i lokalsamfunnet som lærings- og samarbeidsarena med aktuelle institusjoner og personer
- undersøkelsesmetoder i forsknings- og utviklingsarbeid

Ferdigheter

Studenten:

- kan kartlegge og vurdere elevens/lærlingens læreforutsetninger som grunnlag for tilpasset opplæring
- kan planlegge, lede og vurdere læringsarbeidet for mangfoldet av elever
- kan vurdere og anvende læreplaner, lowerk og styringsdokumenter i læringsarbeidet
- har evnen til å søke og anvende kunnskap i møte med pedagogiske utfordringer og problemer i praksisfeltet
- er i stand til å bruke og begrunne varierte arbeids- og vurderingsformer som fremmer differensiering, elevaktivitet og innovative læreprosesser
- kan samarbeide med elever/lærlinger, kolleger og andre i å utvikle skolen
- kan skape god kommunikasjon og relasjonsbygging

Generell kompetanse

Studenten:

- har generell kompetanse til å ivareta egen personlige utvikling som forbilde og rollemodell, skape interesse for pedagogisk utviklingsarbeid og utvikle forståelse for sammenhengen mellom læring og skolens funksjon i samfunnet
- har utviklet faglig, pedagogisk, didaktisk, etisk og sosial kompetanse og profesjonell endringsvillighet
- har oversikt over ulike informasjonsressurser i faget og kan gjøre kritiske vurderinger av informasjon og informasjonskilder
- har utviklet bevissthet om sosiale mediers rolle hos dagens unge

Innhold

Første del av studiet (tilsvarende et omfang på 15 studiepoeng):

Studentene jobber med følgende tema:

- Lærerprofesjonalitet og yrkesetikk
- Didaktikk og læreplanarbeid
- Om kunnskap og læring
- Læringsvilkår og læringssyn
- Klasseledelse
- Vurdering og veiledning

Andre del av studiet (tilsvarende et omfang på 15 studiepoeng):

Studentene jobber med følgende tema:

- Skolen som organisasjon

- Tilpasset opplæring og differensiering
- Inkludering og flerkulturell pedagogikk
- Sosialisering og utvikling av sosial kompetanse
- Utviklingsarbeid, innovasjon og entreprenørskap
- Skolehistorie og skolen i samfunnet

Undervisnings- og læringsformer

Læringsformene vil basere seg på variasjon i arbeidsmåter og med medvirkning og deltakelse fra studentenes side. Arbeid med anvendelse av digitale læringskilder og bruk av digitale verktøy vil bli vektlagt. Læringsformene skal også ha fokus på relasjonsbygging, gjennom gruppevirksomhet faglig og tverrfaglig.

Noe av undervisningen i pedagogikk skjer i samarbeid med fagdidaktikk.

Praksis

Studentene skal ha 12 ukers veiledet praksisopplæring. Praksis er organisert i to perioder, hver på 6 uker (høst og vår). Se generell del av studieplanen og egne emnebeskrivelser for praksisperiodene.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1) *Obligatorisk frammøte.*

Emnet baseres på frammøte og aktiv deltakelse. Tillatt med 20 % fravær, regnet pr. semester.

2) *Gruppeoppgave (3 -5 studenter) om observasjon/beskrivelse av elev-/læringsmiljø.*

Dette kan være laget som en photostory/digital presentasjon med bilder/lyd, med kommentarer i forbindelse med skoleovertakelse (heltidsstudiet), eller som en ren observasjon av undervisning i en valgt klasse. Denne oppgaven utføres tidlig i studiet.

3) *Midtveisprøve om tema i pedagogikk som er gjennomgått og arbeidet med i første halvdel av emnet.*

Prøven kan utformes og gjennomføres på en måte som lærere og studenter finner formålstjenlig, men ut fra den klare føringen at studenten kan bli prøvd i forhold til de relevante læringsutbyttebeskrivelsene for emnet.

4) *Alle arbeidskrav knyttet til fagdidaktiske emner må være godkjent.*

5) *Begge praksisperioder må være bestått.*

Alle arbeidskravene må være godkjent før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Dersom arbeidskrav nummer 2 og/eller 3 blir vurdert til ikke godkjent, kan studenten få ett nytt forsøk til ny frist fastsatt av faglærer.

Ved ikke godkjente arbeidskrav som handler om tilstedeværelse (arbeidskrav 1) og/eller godkjenning av fagdidaktiske emner (arbeidskrav 4), må studenten normalt følge undervisningen på nytt.

For godkjenning av praksis (arbeidskrav 5), se egne retningslinjer for praksis og gjeldende [forskrift om eksamen og studierett ved Høgskolen i Østfold](#).

Eksamen

Underveisvurdering:

Studentene skal få tilbakemeldinger underveis i studiet knyttet til læringsutbyttebeskrivelsene i emnebeskrivelsen for pedagogikk og kan gis muntlig eller skriftlig, i samlet studentgruppe, i basisgrupper/faggrupper eller individuelt.

Sluttvurdering:

Eksamen i *Praktisk pedagogikk* inngår i en helhetlig vurdering for PPU-studiet, dvs. at eksamen også inkluderer sluttvurdering av fagdidaktiske emner. Sluttvurderingen er delt i to deksamener:

Deleksamen 1. Utviklingsprosjekt (individuelt hjemmeoppgave), teller 50 % av total karakter

Utviklingsprosjektet er individuelt og skrives i form av en rapport. Utviklingsprosjektet er definert som en dybdekomponent. Omfang: ca. 25 sider +/-2. Nærmere spesifikasjoner om format vil bli gitt. Rapporten skal leveres inn 3 - 4 uker før muntlig eksamen etter nærmere angitt frist. Rapporten skal leveres inn i to trykte eksemplarer og som elektronisk versjon.

Veiledning: det gis veiledning på utviklingsoppgaven av oppnevnte veiledere. Veileder skal godkjenne problemstilling for oppgaven.

Utviklingsprosjektet må være bestått før deleksamen 2 (muntlig eksamen) kan avlegges.

Deleksamen 2. Individuell muntlig eksamen, teller 50 % av total karakter

Varighet: ca 45 minutter.

Den muntlige eksaminasjonen er en dialog mellom sensor/eksaminator og student som skal vise studentens kompetanse innenfor studiets kunnskaps-, ferdighets- og kompetanseområder.

Det utarbeides vurderingskriterier for både den skriftlige og muntlige eksamen.

Karaktersystem og sensur

Eksamensbesvarelsene vurderes av ekstern og intern sensor.

Deksamener inngår i samlet karakter for emnet, og gir uttelling først når begge deksamener i emnet er bestått. Sammenslåing av deksamener skal skje automatisk via det studieadministrative systemet. Det benyttes en gradert karakterskala fra A til F, hvor A er beste karakter, E er dårligste bestått karakter og F betyr ikke bestått.

Ved nyeksamen for å forbedre karakter må begge deksamener tas på nytt.

Ved nyeksamen som følge av stryk på muntlig, arrangeres det kun ny muntlig, studenten skal i disse tilfellene ikke skrive ny utviklingsoppgave.

Klageadgang: ved klage på sensur på utviklingsoppgaven skal denne vurderes på nytt.

Evaluering av emnet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og deltakelse i evaluering av emnet. Det enkelte fagmiljø har ansvar for å etablere faste og allment kjente evalueringsrutiner på emnenivå (kalt EVA3).

Litteratur

Litteraturlista er sist oppdatert 29.06.2014.

Felleslitteratur (pedagogikk og fagdidaktikk, dvs. hele studiet):

- Børhaug, Fenner, Aase 2005: *Fagenes begrunnelser. Skolens fag og arbeidsmåter i et dannelsingsperspektiv*. Fagbokforlaget
- Hauge, An-Magritt 2014: *Den felleskulturelle skolen*. Universitetsforlaget
- Hiim og Hippe 2009: *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere*, Gyldendal. alternativt
Hiim og Hippe 1998: *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*, Gyldendal.
- Traavik, Hallås, Ørvig 2009: *Grunnleggende ferdigheter i alle fag*. Universitetsforlaget.
- Opptrykk: Repstad, Kari 2014: *Yrkesretting av fellesfagene i videregående opplæring*. Pedlex. (side 6 - 18, 12 sider). I Kompendium for pedagogikkfaget.

Litteratur i pedagogikk PPU (A) 2014 - 2015 (2016):

- Bergem, Trygve 2011: *Læreren i etikkens motlys*. Gyldendal Akademisk
- Børhaug, Kjetil og Solhaug, Trond 2014: *Skolen i demokratiet, demokratiet i skolen*, Universitetsforlaget
- Breilid, Nils og Lassen, Liv 2010: *Den gode elevsamtalen*, Gyldendal akademisk
- Dale, Erling Lars 2001: *Om utdanning. Klassiske tekster*. Utvalgte kapitler.
- Ekeberg, Torill Rønsen & Holmberg, Jorun Buli 2009: *Tilpasset og inkluderende opplæring i en skole for alle*. Universitetsforlaget.
- Engh, Roar (red.) 2011: *Vurdering for læring i skolen*. Høyskoleforlaget.
- Engvik, Hestbek, Hoel og Postholm (red.) 2013: *Klasseledelse - for elevenes læring*. Akademika Forlag
- Krumsvik, Rune Johan og Säljö, Roger (red.) 2013: *Praktisk-pedagogisk utdanning. En antologi*. Fagbokforlaget
- Linder, Anne 2012: *Å skape gode relasjoner*. Et hefte på 58 sider i serien «Dette vet vi om», redaktør Thomas Nordahl, Gyldendal Akademisk
- Riksaasen (red) 2010: *Læreren i skolen og samfunnet*. Tapir Akademisk Forlag.
- Postholm, May Britt og Jacobsen, Dag Ivar 2011: Læreren med forskerblikk: innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter. Høyskoleforlaget

Kompendium i pedagogikk, PPU (A), 2014 - 2015 (2016):

Bråten, Ivar & Anne Cathrine Thurmann-Moe, 1996: Den nærmeste utviklingssonen som utgangspunkt for pedagogisk praksis. I Ivar Bråten (red.): *Vygotsky i pedagogikken*, Cappelen Akademisk Forlag. Side 123-143 (19 sider)

Dale, Erling L. & Wærness, Jarl I. 2007: Læringsplakatens prinsipper for opplæringen. I Jorunn Møller & Liv Sundli (red): *Læringsplakaten. Skolens samfunnskontrakt*. Høyskoleforlaget . Kap 2 (19 sider).

Dysthe, Olga 2001: Sosiokulturelle teoriperspektiv på kunnskap og læring. I: Olga Dysthe (red.): *Dialog, samspel og læring*. Abstrakt forlag. S.33- 69 (35 sider)

Elstad, Eivind & Turmo, Are 2006: Hva er læringsstrategier? Kap 1 (10 sider) | Elstad, Eivind & Turmo, Are 2006: *Læringsstrategier. Søkelys på lærernes praksis*. Universitetsforlaget.

Hermansen, Mads (red) 2011: Lærerens psykologibog. Læringsledelse, didaktiske oppgaver og samarbeide. Kap 10 i Sørensen, Susanne Ploug: *Lærerblikket*. Akademisk Forlag. København (23 sider).

Jensen, Roald 2012: *...om å sette læring i system. Om læring og kvalitet i skolen*. Oplandske Bokforlag. Kap. 6 (48 sider)

Jensen og Roald i Postholm, Haug, Munthe, Krumsvik (red.) 2012: *Lærere i skolen som organisasjon*, kap 5: Skolen som organisasjon og arbeidsfellesskap og deler av kap. 8: Skolen i samarbeid med barnevernet (12 sider).

Johansen, J-B. 2007: Det utfordrende læringsmiljøet. I Johansen, J-B & Sommer, D. (red): *Oppdragelse, danning og sosialisering i læringsmiljøer*. Universitetsforlaget. Kap. 6 (20 sider)

Johnsen et. al (2006): *Samarbeid i skolen*. Namsos. Pedagogisk Psykologisk Forlag Kap: 7 (10 sider).

Kvello, Øyvind 2012: Sosialiseringsbegreper. Kap. 1 (40 sider) i *Oppvekstmiljø og sosialisering*. Gyldendal Akademisk

Repstad, Kari 2014: *Yrkesretting av fellesfagene i videregående opplæring*. Pedlex. (side 6 - 18, 12 sider)

Røe Ødegård, Inger Karin 2014: *Pedagogisk entreprenørskap i lærerutdanning*. Cappelen Damm Akademisk, Kap. 4 (13 sider)

Samnøen, Øystein 2014: *Mobbing på digitale arenaer*. Cappelen Damm Akademisk Kap. 3 (24 sider).

Skrøvset, Siw og Torbjørn Lund: *Prosjektarbeid - fra ord til handling*, 1998. Cappelen Akademisk Forlag. Kap 3 (15 sider)

Solli, Kjell Arne, 2008: *Spesialundervisning i grunnskolen 2008: et felt i frammarsj eller på stedet hvil?* Spesialpedagogikk nr. 5/2008

Strøm, Martin H. (red) et al. 2007: *Prosjektorganiseret praktik i læreruddannelsen - en metodebog om praktiken som samarbeidsprosjekt*. Kap 3 (26 sider)

van Manen, M. 1995: On the Epistemology of Reflective Practice. *Teachers and Teaching: theory and practice*. Vol 1/1, pp 33-50

Øzerk, Kamil 2006: *Opplæringsteori og læreplanforståelse*. Kap. 3: Etterkrigstidens sentrale læreplandokumenter for folkeskolen og grunnskolen (side 119 til 134, 15 sider) og fra kap. 8: Kunnskapssyn, skolens lærestoffmessige innhold og organisering. (side 127 - 137, 10 sider), Oplandske Bokforlag

Offentlige dokumenter:

Lov om opplæring med forskrift og Kunnskapsløftet:

<http://www.udir.no/Regelverk/Lover-og-forskrifter/>

Regelverk knyttet til minoritetsspråklige elevers og voksnes opplæringssituasjon:

<http://www.udir.no/Regelverk/Tolkning-av-regelverket/Elever-med-sarskilte-behov/Minoritetsspraklige/Regelverk-knyttet-til-minoritetsspraklige-elevers-og-voksnes-opplaringssituasjon/>

Nyttige veiledere (Utdanningsdirektoratet):

Utvikling av læringsmiljø/klasseledelse:

<http://www.udir.no/Utvikling/Ungdomstrinnet/Klasseledelse/>

Utvikling av sosial kompetanse:

http://www.udir.no/PageFiles/35221/Veil_Sos_kompetanse.pdf

Ressursside om mobbing:

<http://www.udir.no/Laringsmiljo/Arbeid-mot-mobbing/>

LPMRLE12 Fagdidaktikk: Religion, livssyn og etikk (Høst 2014)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 0

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Studiested: Menighetsfakultetet, Oslo

Emneansvarlig: Andrew John Thomas

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Praksis
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Emnet er ett av to obligatoriske fagdidaktiske emner i studiet *Praktisk-pedagogisk utdanning, heltid (Menighetsfakultetet)*.

Undervisningssemester

1. semester (høst)

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskaper:

Studenten

- kan begrunne fagets plass i skoleverket

- kjenner godt til læreplanverket samt sentrale styringsdokumenter
- har kunnskap om modeller for planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisningen i faget
- har kunnskaper om informasjonskilder i faget

Ferdigheter:

Studenten kan

- anvende og reflektere over teori for planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning
- formulere mål/læringsutbytte
- utarbeide kjennetegn på måloppnåelse og kriterier for vurdering av og for læring i faget
- utføre systematiske søk etter faglig og relevant informasjon, anvende ulike kriterier for kildekritikk
- anvende relevante læremidler i faget

Generell kompetanse:

Studenten

- kjenner faglærerrollen og anvar for å skape et godt læringsmiljø
- kan arbeide sammen med andre faglærere og kolleger
- kan kritisk reflektere over egen utvikling som lærer og klasseleder
- har oversikt over ulike informasjonsressurser og læremidler innen sitt fagfelt og kunne gjøre kritiske vurderinger av disse
- har et bevisst forhold til etiske spørsmål i faget

Innhold

Følgende hovedtema inngår:

- Vitenskapsfaget, profesjonsfaget, skolefaget
- Læreplaner og fagdidaktisk arbeid
- Arbeidsmåter i faget, undervisningsmetoder og prinsipper
- Læremidler inkludert IKT
- Fag- og yrkesetikk
- Elewurdering

Mer utfyllende momentliste for innhold i didaktikk 1 relatert til praksisopplæringen:

Lærerens oppgave og ansvar

- Utvikle relasjonen lærer-elev, lærer-klasse og lærerens kommunikasjon og formidling
- Analysere rammefaktorer som regulerer undervisning og elevers læring

Elevforutsetninger

- Elevers ulike faglige, kulturelle og sosiale forutsetninger som grunnlag for planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisningen i faget.

Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisningen

- Utvikle undervisningsforløp i samarbeid med praksislæreren med variasjon i faglige metoder

- Utarbeiding av undervisningsplaner i overensstemmelse med skolene og skolefagenes bestemmelser og læreplaner. Planene skal skriftligjøres og settes opp etter fastsatte maler.

Vurdering av elevenes læring

- Kjennskap til anvendte vurderingsformer i faget
- Anvendelse av forskjellige vurderingsredskaper

Faglig lærersamarbeid

- Kjenne skolens organisering av samarbeid i forskjellige fora.

Undervisnings- og læringsformer

Det veksles mellom forelesning, diskusjoner, gruppearbeid og øvelser. Emnet gis som seks hele dagers undervisning, og er knyttet til seks ukers praksisopplæring.

Avhengig av antall studenter knyttet til emnet, vil emnet kunne gjennomføres som veiledning.

Praksis

Det er seks ukers praksisopplæring i skoler/utdanningsinstitusjoner knyttet til emnet. Det foreligger egen emnebeskrivelse for praksisopplæringen.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1) Obligatorisk frammøte (minimum 80 %)

2) Hjemmeoppgave om undervisningsplanlegging, gjennomføring og evaluering i faget, omfang 12-15 sider.

Oppgaven skal ta for seg spesielle utfordringer studenten har opplevd i forbindelse med planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning i faget i første praksisperiode. Ut fra en valgt problemstilling skal det ved bruk av didaktisk teori gjøres refleksjoner over hvordan disse utfordringene kan finne sine mulige løsninger.

Oppgaven forutsetter loggføring og skriftliggjøring av praksisforløpet og veiledningen i den forbindelse (praksisjournal). Problemstillingen skal godkjennes av didaktikklærer.

Oppgaven vurderes med godkjent/ikke godkjent.

Vurderes oppgaven til ikke godkjent får studenten ett nytt forsøk til fastsatt frist.

Arbeidskravene må være godkjent før studenten kan framstille seg til avsluttende eksamen.

Eksamen

Det gis ikke separat karakter for didaktikkemner, men spesialiseringen vil angis på vitnemålet som "godkjent".

Sluttvurdering i emnet *Religion, livssyn og etikk, didaktikk 1* inngår i en felles eksamen for emner i PPU-studiet. For detaljer om sluttvurdering, se pkt. Vurdering i generell del av studieplanen og i emnet *Praktisk pedagogikk*.

Evaluering av emnet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og deltakelse i evaluering av emnet. Det enkelte fagmiljø har ansvar for å etablere faste og allment kjente evalueringsrutiner på emnenivå (kalt EVA3).

Litteratur

Litteraturlista er sist oppdatert 29.06.2014.

Felleslitteratur (pedagogikk og fagdidaktikk):

- Børhaug, Fenner, Aase 2005: *Fagenes begrunnelser. Skolens fag og arbeidsmåter i et dannelsesperspektiv*. Fagbokforlaget
- Hauge, An-Magritt 2014: *Den felleskulturelle skolen*. Universitetsforlaget
- Hiim og Hippe 2009: *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere*, Gyldendal. alternativt
Hiim og Hippe 1998: *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*, Gyldendal.
- Traavik, Hallås, Ørving 2009: *Grunnleggende ferdigheter i alle fag*. Universitetsforlaget.
- Opptrykk: Repstad, Kari 2014: *Yrkesretting av fellesfagene i videregående opplæring*. Pedlex. (side 6 - 18, 12 sider). I Kompendium for pedagogikkfaget.

Litteratur spesifikt for emnet:

* = i kompendiet

(Bøkene uten stjerne kan kjøpes i bokhandelen)

* Afdal, G. (2013) 'De store spørsmål og de små samtaler: Læreren som leder og deltaker i arbeid med religion', i: Christensen, H. og Ulleberg, I. (red.) *Klasseledelse, fag og danning*. Oslo Gyldendal akademisk, 191-210 (20 s.)

Andreassen, B.-O. (2012) *Religionsdidaktikk. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget. (225 s.)

* Björlin, O. (2008) «Religionslära och religionerna», i: Lundberg, J. G. og Persson, B. L. (red.): *religionskunskap.nu. Föreningen lärare i religionskunskap. Årsbok*, 40, s. 71-85 (15 s.)

* Breidlid, H. and T. Nicolaisen (2011) 'Fortellingens ulike dimensjoner' i: *I begynnelsen var fortellingen*. Oslo: Universitetsforlaget, s. 57-76 (20 s.)

* Børresen, B. (2008) 'Filosofisk samtale som arbeidsmåte', *Religion og livssyn*, 20, nr. 2, 40-44 (5 s.)

* Enger, T. (1996) 'Læreren i grunnskolenes nye religionsfag: Åpent sinn og tomt hjerte?' *Kirke og Kultur*, 313-322 (10 s.)

* Fauske, R. (2013) «Eg er så redd for ikkje å vere nøytral nok» Korleis skal ein tolke kravet om ei objektiv og nøytral undervisning, og kva problem er knytte til desse målsettingane?», i: Bente Afset m. fl. (red.) *Kunnskap til hva? Om religion i skolen*. Trondheim: Akademika forlag, s. 215-238

* Franck, O. (2013) «Den tredje vägen: mellan objektivistiska och subjektivistiska bilder av tro i undervisning i religionskunskap. Religious literacy = Religjös literacitet?», *Religion och livsfrågor* (3), s. 19-23

* Fuglset, K. S. (2006) Fenomenet religionsundervisning. Fenomenologisk religionspedagogikk i det postsekulære samfunnet, HBO-rapport 6. Bodø: Høgskolen i Bodø. Kapitlene 2: 'Livsverda som forskningsfelt', 18-36 (19 s.)

- * Fuglseth, K. S. (2006) «For mykje eller for lite religion i det offentlige rommet?», Kirke og Kultur, nr. 1, 92-102 (11 s.) (=kap. 4 'Samfunnets religiøse grunnlag' i boken Fenomenet religionsundervisning)
- * Funch, C. (2011) 'Etisk og eksistensdanning - gjennom 'den store' og 'den lille' fortelling', Religionslæreren (2), 3-4 (2 s.)
- * Gulbrandsen, E. (2002) «Den beste innfallsvinkelen for å starte arbeidet med filosofisk tenkning sammen med barn - finnes den?», Barn, nr. 3, 85-97 (12 s.)
- * Gustafsson-Lundberg, J. (2006) «Religion, politik og globalisering. Religionsdidaktiske perspektiv». I: Lundberg, J. G. og Persson, B. L. (red.): religionskunnskap.nu. Föreningen lærare i religions-kunnskap. Årsbok, 38, 79-93 (15 s.)
- * Halvorsrud, Merete Moe og Moe, Steinar (2012) «RLE-faget i lokale læreplaner - en fallitt i skolen?», Prismet, 63, nr. 2-3, 157-172 (16 s.).
- * Halvorsen, T. (2007) «Kohlbergkontroverser», Norsk sosialt arbeid (2), s. 90-104
- * Hansen, M. (2007) 'Pluralismen indad og udad. Skitse til en pluralistisk religionspædagogik på bakgrund av Robert Jacksons bog fra 2004: 'Rethinking Religious Education and Plarality', Religionslæreren (5), 10-15 (6 s.)
- * Helskog, Guro H. (2012) «Danning i retning av menneskelig modenhet og visdom gjennom filosofisk dialog», Norsk filosofisk tidsskrift 47 (1), s. 46-60
- * Herold, B. (2008) 'Undervisning med film', Religionslæreren, (1), 6-8 (3 s.)
- * Härenstam, K. (2000) Kan du höra vindhästen?: religionsdidaktik - om konsten att välja kunnskap, Lund: Studentlitteratur, kap. 7, 'Didaktiska reflektioner', 123-164 (42 s.).
- * Johnsen, E. B. m. fl. (1997) Kunnskapens tekster. Jakten på den gode lærebok. Oslo: Universitetsforlaget, s. 196-197, 204-206 (5 s.) (Om lærebokanalyse)
- * Jämtrud, U. (2010) 'Film öppnar dörren til livsfrågorna', Religion & livsfrågor, (4), 5-7 (3 s.)
- * Jämtrud, U. (2008) 'IKT i religionsundervisningen', Religion & livsfrågor, 38, nr. 3, 11-14 (4 s.)
- * Krogstad, K. (2012) «En undersøkelse av RLE-faget med blick for det lokale», Prismet, 63, nr. 2-3, 143-155 (13 s.)
- * Kvamme, O. A. (2008) «Om det reviderte religion og etikk-faget», Religion og livssyn, 20, 1, 6-10 (5 s.)
- * Larsson, R. (2006) 'Livsfrågor - Religion - Livsvärld. Några funderingar i anslutning til H.-G. Heimbrocks bok om en kontextuell religionsdidaktik', Religion & livsfrågor, 36, nr. 4, 10-12 (3 s.)
- * Laudrup, C. (2006) 'Religion og religionsundervisning i EU - Religionspædagogiske integrationsstrategier i EU', i: Andersen. P. B. m. fl., Religion, skole og kulturell integration i Danmark og Sverige. København: Museum Tusulanums Forlag, 183-203 (21 s.)
- * Leer-Salvesen, K. (2013) «Filmundervisning og fiendebilder», Religion og livssyn, 25, 1, s. 7-11 (5 s.).
- * Leirvik, O. (1011) «Religionskritikk på moralsk grunnlag», Religion og livssyn, 23, nr. 3, 17-21 (5 s.)
- * Lied, I. og Lied, S. (2010) «Vurdering i RLE», i: Dobson, Stephen og Engh, Roar (red.), Vurdering for læring i fag. Kristiansand: Høyskoleforlaget, s. 125-135 (11 s.).

- * Lied, S. (2009) 'Mangfold i det livssynsplurale norske klasserommet - utfordringer og muligheter for lærerutdanningen', Acta Didactica Norge, 3, nr. 1, s. 1-23 (24 s.)
- * Lippe, M. von der; Hansen, O. H. B. (2006): 'Hot-seat i KRL', i: Ett fag - mange muligheter. En praktisk håndbok i kristendoms-, religions- og livssynskunnskap. Kristiansand: Høyskoleforl., 96-102 (24 s.)
- * Neegaard, G., S. Øiestad Grande, R. Kvalvaag, R. Reinvang, og S. Østberg (2006) «Innføring i religionskunnskap» I: Gunnar Neegaard (red.). Logos og Dharma: Religioner, livssyn og etikk. Bergen: Fagbokforlaget, 2006, 17- 40 (24 s.)
- * Olsen, H. S. (2011) 'Den æstetiske erfaring som nutidig religionsdiskurs', Religionslæreren, 1, 3-5 (3 s.)
- * Roald, A. S. (2011) «Religionskritiske stemmer i den moderne islamske tradisjonen», Religion og livssyn, 23, nr. 3, 22-26 (5 s.)
- * Rolin, A.: 'Verdiforiming gjennom prosjektarbeid', Prismet 49 (1998), 107-115 (9 s.)
- * Skeie, G. (2002) 'Livssyn og livstolkning', Tidsskrift for Teologi og Kirke, (2), 83-105 (23 s.) http://www.idunn.no/ts/ttk/2002/02/livssyn_og_livstolkning
- * Skirbekk, G. (2011) «Religionskritikk - kvifor og korleis?», Religion og livssyn, 23, nr. 3, 12-16 (5 s.)
- * Stubø, I. (2012) «Den norske grunnskolens formålsparagraf. Verdietikk i moralfilosofisk lys», i: Lied, Sidsel og Osbeck, Religionsdidaktisk arbeid pågår! Valset: Opplandske Bokforlag, 79-108 (30 s.)
- * Stålsett, S. (2011) «'Gud' som kritisk instans. Kristne ressurser til en religionskritikk innenfra'. Religion og livssyn, 23, nr. 3, 27-31 (5 s.)
- * Synnes, R. M. (2010) «Religiøsitet blant unge muslimer og kristne i Oslo. Fra barnetro til voksentro», Tidsskrift for ungdomsforskning, 10, nr. 2, 3-18 (16 s.) <http://www.ungdomsforskning.no/>
- Sødal, H. K.: Religions og livssynsdidaktikk, Oslo 2009 el nyere, 11-182 (172 s.)
- * Thomas, A. (2010) «Farlig religion: om forskjellen på forkynnelse og holdnings-dannelse», Religion og livssyn (1), s. 22-28
- * Tønnesen, E. S. (2013) «Å vise fra det utsigelige - bruk av film i religionsundervisningen», Religion og livssyn, 25, nr. 1, 12-16 (5 s.)
- * Vestøl, J. M. 'Etikkundervisning' (5 s.) <http://folk.uio.no/jonv/reldid/etikk/index.html>
- * Vestøl, J. M. (2008) «Nye læreplaner - nye kompetansekrav», Religion og livssyn, 20, 1, 11-19 (9 s.).
- * Lippe, M. von der (2013) «Hvordan snakker ungdom om religion - og hvorfor snakker de sånn?», din (2), s. 7-3

Totalt 889 s.

LPM PRAKSIS14 Praksisperiode 12 uker (Høst 2014–Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 0

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Studiested: Studenter som følger kirkedidaktisk emne vil i en av periodene kunne ha sin praksisopplæring på alternative arenaer til skole, slik som f.eks. en menighet.

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: 1 år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk del av *Praktisk-pedagogisk utdanning, heltid (60 studiepoeng)* som tilbys studenter ved Det teologiske Menighetsfakultetet.

Undervisningssemester

Praksisperiode 1: 6 uker i høstsemestret

Praksisperiode 2: 6 uker i vårsemestret

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskaper og ferdigheter

Studentene har etter studiet utviklet følgende kompetanse:

- kan undervise og lede elevenes læringsarbeid i overensstemmelse med kompetansemål fastlagt i læreplanverket for skolen
- kan på grunnlag av pedagogisk og fag-/yrkesdidaktisk teori kritisk og konstruktivt kunne reflektere over egen og andres praksisopplæring med det formål å utvikle og forbedre egne praksisferdigheter
- kan skape et trygt og utviklende læringsmiljø for elever med ulike forutsetninger og behov

- kan samarbeide med elever og deres foresatte
- kan bidra aktivt i samarbeid med kolleger, ledelse og andre tilsatte
- har evne til å fungere som en tydelig leder av et demokratisk læringsfellesskap
- har evne til refleksjon over egen profesjonsutvikling
- kan bidra til utvikling av egen skole
- har forståelse for de utfordringene og ansvaret som følger med utøvelsen av læreryrket

Generell kompetanse

Praksisopplæringen bidrar videre til at lærerstudenten, alene og sammen med andre utvikler generell kompetanse til å:

- formulere mål, planlegge, gjennomføre og evaluere undervisning
- reflektere over og begrunne undervisning
- ivareta allmenne læreroppgaver og inngå i skolens daglige virksomhet

Disse beskrivelsene av læringsutbytte skal stå i samsvar med hva som vektlegges i fagdidaktikk og pedagogikk i studiet.

Innhold

Dette er ment som en momentliste for praksisopplæringen. Momentene er satt opp i en viss progresjonsrekkefølge, med vektlegging på generelle undervisnings- og læreroppgaver i første praksisperiode og vektlegging på kompleksitet, mangfold og utviklingsarbeid i andre praksisperiode.

Momentliste for innhold i første praksisperiode

Lærerens oppgave og ansvar

- Utvikle relasjonen lærer - elev, lærer - klasse og lærerens kommunikasjon og formidling
- Vurdere lærerrollen i forhold til etikk
- Innføring i klasseledelse
- Analysere rammefaktorer som regulerer undervisning og elevers læring
- Vurdere av elevers trivsel og utvikling

Elevforutsetninger

Elevers forskjellige faglige, kulturelle og sosiale forutsetninger som grunnlag for planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning

Ledelse og utvikling av klassens sosiale liv og læringsmiljø

- Undervisningsledelse og utvikling av klassens læringsmiljø og sosiale liv

Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning

- Utvikle undervisningsforløp i samarbeid med praksislæreren med variasjon i pedagogiske og faglige metoder
- Utarbeiding av undervisningsplaner i overensstemmelse med skolens og skolefagenes bestemmelser og læreplaner. Planene skal skriftliggjøres og settes opp etter malen høgskolen har satt opp for undervisningsplanlegging

Vurdering av elevenes læring

- Kjennskap til anvendte vurderingsformer på praksisskolen
- Anvendelse av forskjellige vurderingsredskaper, så som prøver, tester og observasjonsmetoder

Samarbeid med elever, kolleger, foresatte og andre

- Kjennskap til og samarbeid med elevene om skolens normer og retningslinjer for samvær
- Kjenne skolens rutine for foreldresamarbeid og kommunikasjon med foreldre
- Kjenne skolens organisering av samarbeid i forskjellige fora, herunder forskjellige former for samarbeid mellom lærere/undervisere om klassen

Beskrivelse, analyse, vurdering av opplæringen

- Observasjon, analyse og vurdering av praksissituasjoner og elevers læring

Momentliste for innhold i andre praksisperiode:

Lærerens oppgave og ansvar

- Læreren som deltaker i kollegialt samarbeid og som deltaker i skolens samlede utvikling
- Lærerens samarbeid med psykologiske og spesialpedagogiske ressurspersoner
- Lærerens arbeid med årsplaner i samspill med alle klassens fag og læreren som iverksetter av pedagogiske handlinger og utviklingsarbeid

Elevforutsetninger

- Lærerens innsats i forhold til elever med særskilte vansker, herunder lese- og skrivevansker, atferdsvansker og kognitive vansker
- Intervensjon og oppfølging i forhold til elever med særskilte lærevansker, eksempelvis utvikling av individuelle opplæringsplaner
- Spesielle utfordringer med begavede elever

Ledelse og utvikling av klassens sosiale liv og læringsmiljø

- Lærerens arbeid med støtte og utvikling av klassens sosiale liv og læringsmiljø, herunder konfliktløsning og relasjonsstøtte

Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning

- Studentens selvstendige ansvar og arbeid med periodeplaner og årsplaner
- Selvstendig arbeid med mer omfattende, differensierte undervisningsforløp i samarbeid med klassens øvrige lærere, anvendelse av studentens selvalgte undervisningsmaterialer og elevenes medvirkning i planlegging av undervisning

Vurdering av elevenes læring (vurdering for læring)

- Differensiert og målrettet anvendelse av ulike vurderingsformer, herunder spillet mellom formative og summative vurderingsformer
- Lærerens arbeid og medvirkning i arbeidet med individuelle læreplaner

Samarbeid med elever, foresatte, kolleger og andre ressurspersoner

- Deltakelse i foresattemøter, skole-hjem samtaler og elevsamtaler, samarbeid med elevene, samarbeid med klassens øvrige lærere samt samarbeid med instanser som fungerer i tilknytning til en skole, herunder bl.a. PPT
- Studentens deltagelse i samarbeid med interne og eksterne samarbeidspartnere om skoleutvikling/ pedagogisk utviklingsarbeid

Beskrivelse, analyse og vurdering pedagogiske praksis som grunnlag for utvikling av skolen

- Observasjon, analyse og vurdering av praksis med begrunnet valg av undersøkelsesmetode(r) i forbindelse med arbeid med studentens utviklingsprosjekt

Disse innholdsmomentene kan brukes til å reflektere over praksisopplæringens progresjon i forhold til læringsutbyttebeskrivelsene.

Undervisnings- og læringsformer

Ordinær praksis

Studentens samlede arbeidstid og tilstedeværelse på praksisskolen forventes å svare til en lærers arbeidstid og det forventes at studenten skal ta del i skolehverdagen med dens ulike aktiviteter, slik som planlegging, møter, samarbeid med kollegaer og foresatte, elevtjeneste, praksisarenaer og møter med eksterne samarbeidspartnere.

Lærerstudenten skal ha 8-12 undervisningstimer (praksistimer) i uken fordelt på det/de fag studenten har i fagdidaktikk i lærerutdanningen. Dersom studenten har to fagdidaktiske emner i lærerutdanningen skal studenten normalt undervise i begge fag i begge perioder. Praksistimer er undervisningstimer, hvor studenten underviser, inngår som medunderviser eller foretar observasjon av praksislærer eller andre lærere ved praksisskolen. Studentene kan organiseres i par eller i grupper på tre, men det må sikres et individuelt timetall på minimum 4 timer pr. uke.

Praksislæreren skal være til stede i klassen når studenten underviser og gjøre observasjoner til senere bruk i veiledningstimene. Etter avtale mellom student og praksislærer kan noen av praksistimene gjennomføres uten praksislærers tilstedeværelse i praksisperiodens siste halvdel. Det fastsatte antall praksistimer for praksisperioden kan fordeles for perioden etter avtale mellom studenter og hovedkontakt.

Ved starten av praksisperioden inngås en avtale mellom student og praksislærer om når og hvordan veiledning vil finne sted. Dette er praksislærers ansvar.

Veiledningstimer

I tillegg til de 8-12 timene undervisning pr. uke skal student og praksislærer ha ca. 3 timer veiledning hver uke. Ved par og grupper økes veiledningstiden til 4-5 timer.

Disse veiledningstimene skal fordeles jevnt utover i praksisperioden, slik at studenten får kontinuerlig oppfølging. Veiledningstiden skal brukes til å planlegge undervisningen, til midtveisevaluering og til den siste evaluerende samtale. En veiledningstime er på 45 min. + 15 min. forberedelse. Midtveisevalueringen skal reflektere at studenten er på rett vei. Midtveisevaluering avtales mellom student og praksislærer, og kan foregå muntlig og/eller skriftlig.

Dersom det er tvil om studentens egnethet for å bli lærer ved midtveisevalueringen, må høgsolen varsles slik at eventuelle tiltak kan iverksettes.

Veiledningstimer er timer, hvor studenten reflekterer i fellesskap med praksislæreren. Det sentrale er analyse og vurdering av undervisningspraksis. Særsilt skal det legges vekt på drøfting av studentens begrunnelser og oppfatninger av den pedagogiske praksis.

Praksislærere og hovedkontakter lønnes for arbeidet etter inngåtte, gjeldende avtaler, som kunngjøres praksiskolene i epost fra høgsolen.

Forberedelse

Avtale mellom hovedkontakt, praksislæreren og studenten inngås ved oppstart av praksisperioden, og omhandler

- studentens undervisningsoppgaver, timeplan/undervisning for den konkrete praksisperiode
- overordnede timeplaner/undervisningsplaner for aktuelle klasser, slik at studenten er kjent med at det kan skje endringer i deres tidsplaner underveis i praksisperioden
- veiledningstimenes plassering i praksisperioden
- tidspunkt for midtveisvurdering
- deltakelse i team- og foreldremøter

Det er student og praksislærer felles ansvar å inngå en slik avtale i forkant av praksis. En slik avtale kan være enten muntlig eller skriftlig.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1. Obligatorisk oppmøte

Det er møteplikt til alle aktiviteter i forbindelse med praksisopplæringen. Studentens samlede arbeidstid og tilstedeværelse på praksisskolen forventes å svare til en lærers arbeidstid og det forventes at studenten skal ta del i skolehverdagen med dens ulike aktiviteter, slik som planlegging, møter, samarbeid med kollegaer og foresatte, elevtjeneste, praksisarenaer og møter med eksterne samarbeidspartnere. Studenten har samme møteplikt som en ansatt lærer, og skal levere eventuell sykemelding på skolens kontor, samt til sin praksislærer.

Erstatningstid for mangelfull praksisopplæring

Hvis studenten har hatt for mye fravær pga. dokumentert sykdom, kan praksisledelse/studieleder i samarbeid med hovedkontakt evt. forlenge praksisoppholdet, slik at studenten får gjennomført sin praksisopplæring og uten å få sin lærerutdanning unødigg forlenget.

2. Skriftliggjøring

Undervisningsplaner og praksisjournal

Planene for undervisningen skal skriftliggjøres etter nærmere retningslinjer og legges fram for praksislærer i forbindelse med førveiledning. Studentene skal også føre en praksisjournal. Undervisningsplaner og journal trekkes inn i undervisningen i fagdidaktikk og pedagogikk og danner grunnlag for arbeidskrav i pedagogikk, og fagdidaktikk 1 og 2.

Eksamen

Praksislærer vurderer studentens praksisopplæring i samråd med skolens hovedkontakt.

Studentene skal vurderes i følgende kompetanseområder som angitt i rammeplanen for studiet. Her er også tatt med kriterier for vurderingen (de samme kriteriene framkommer på vurderingsskjemaet):

1. Faglig kompetanse

Studenten skal

- kjenne innhold, teorier og metoder i de enkelte fagene i opplæringen
- ha kunnskaper om barn/unge, barndom/ungdom og pedagogisk arbeid
- ha kunnskaper om teorier og arbeidsformer innenfor og på tvers av fag

2. Didaktisk kompetanse

Studenten skal

- kunne analysere læreplaner
- kunne reflektere over innhold, arbeidsmåter, læremidler, læringsstrategier og vurderingsformer
- kunne analysere forutsetninger og behov hos barn og unge
- kunne legge til rette lærings- og utviklingsprosesser for alle elever

3. Sosial kompetanse

Studenten skal

- kunne observere, lytte, forstå og respektere andres handlinger og synspunkter
- kunne samarbeide med elever, kolleger/medstudenter og foreldre/foresatte
- kunne være ledere i et lærende fellesskap
- kunne vise omsorg for den enkelte

4. Utviklings- og endringskompetanse

Studenten skal

- kunne analysere, vurdere og forbedre egen virksomhet
- kunne analysere, vurdere og bidra til å forbedre skolens virksomhet, både når det gjelder lokale læreplaner, aktivitetsplaner, arbeidsmåter og organisering av opplæringen
- kunne ta i bruk egen kreativitet

5. Yrkesetisk kompetanse

Studenten skal

- ha innsikt i egne holdninger
- ha innsikt i de etiske utfordringene i læreryrket

- kunne vurdere læringssituasjoner i lys av de grunnleggende verdiene opplæringen bygger på

På grunnlag av en samlet vurdering av studenten på disse områdene, gis studenten en samlet karakter bestått/ikke bestått.

Vurderingen uttrykkes skriftlig i en rapport og karakterskjema som sendes lærerutdanningen elektronisk (rapportmal på nettside skal følges)

Skikkethetsvurdering

I tillegg til vurdering av studentenes praksiskompetanse skal det også finne sted en skikkethetsvurdering av studentene. (Jfr. FOR 2006-06-30 nr 859: Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning, § 1 - 3, spesielt).

Se også HiØs nettsider for skikkethetsvurdering som beskriver prosedyrer ved skikkethetsaker.

Oppfølging fra høgskolens faglærere

Studentene og praksisskolen følges opp av en av høgskolens faglærere (didaktikk- eller pedagogikklærer) i praksisperiodene. Faglæreren skal normalt ha en samtale med studenten på praksisskolen i minst en av periodene. Faglæreren er ansvarlig for å finne tidspunkt for en treparts-samtale mellom student(er), praksislærer og faglærer. Etter nærmere avtale kan høgskolens faglærer observerer noe av studentens undervisning. Det er utarbeidet et rapporteringsskjema for faglærer.

Viktige dokumenter relatert til praksisopplæring

På studiets nettsider er det samlet en rekke dokumenter som er viktige for praksisopplæringen: www.hiof.no/praksisppu

Her finnes blant annet følgende dokumenter:

- Kriterier for skikkethetsvurdering (Utdrag fra Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning)
- Mal for undervisningsplanlegging
- Rapport fra praksisskole med vurdering av studenten med begrunnelse
- Faglærerrapport fra høgskolen - om veiledningen

Evaluering av emnet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og deltakelse i evaluering av emnet. Evaluering av praksisopplæring skjer i forbindelse med skriftlige evalueringer midtveis i studieforløpet og på slutten av studiet.

LPMSF12 Fagdidaktikk: Samfunnsfag (Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 0

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Menighetsfakultetet, Oslo.

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Praksis
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Emnet er ett av to obligatoriske fagdidaktiske emner i studiet *Praktisk-pedagogisk utdanning, heltid (Menighetsfakultetet)*.

Undervisningssemester

2. semester (vår).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskaper:

Studenten har

- innsikt i teorier om differensieringstiltak og tilpasset opplæring i faget
- kunnskaper om hvordan kartlegge til elevers ulike faglige læreforutsetninger
- innsikt i ulike undervisnings- og læringsstrategier som kan bidra til å tilpasse opplæringen

Ferdigheter:

Studenten kan

- tilpasse opplæringen i faget til elevers forutsetninger
- anvende ulike strategier og metoder i faget og hjelpe elevene til å ta i bruk ulike læringsstrategier
- tilrettelegge for elevens progresjon i faget
- vurdere og dokumentere elevenes læring i faget samt bistå elevene i egenvurdering

Generell kompetanse:

Studenten kan

- konstruktivt og kritisk delta i kollegasamarbeid
- utvise nødvendig utviklingskompetanse som lærer
- se helheter og sammenhenger i elevenes faglige og personlige utvikling
- vise en bevisst etisk holdning overfor den enkelte elev og elevgruppen

Innhold

Følgende hovedtema inngår:

- Fagets begrunnelse i allmenndanning og ulike livs-, og yrkessammenhenger
- Læreplanen, faget og ulike elevers behov for tilpasset opplæring, herunder også elever med lærevansker
- Læreplasser med vektlegging på læring hos ulike elever
- Læremidler og IKTs betydning som hjelp for å tilpasse opplæring i faget
- Fag- og yrkesetikk
- Elevvurdering for læring, undervisningsvurdering, sluttvurdering, framovervurdering

Momentliste for andre praksisperiode som har relevans til didaktikkemnet:

Lærerens oppgave og ansvar

- Lærerens arbeid med årsplaner i samspill med alle klassens fag og læreren som iverksetter av faglig og didaktisk utviklingsarbeid

Elevforutsetninger

- Lærerens innsats i forhold til elever med særskilte vansker, herunder lese- og skrivevansker, atferdsvansker og kognitive vansker, men også til elever med svært gode læreforutsetninger
- Intervensjon og oppfølging i forhold til elever med særskilte lærevansker, eksempelvis utvikling av individuelle opplæringsplaner

Planlagt differensiering av undervisning

- Studentens selvstendige ansvar og arbeid med periodeplaner og årsplaner i faget
- Selvstendig arbeid med mer omfattende, differensierte undervisningsforløp i samarbeid med klassens øvrige lærere, og gjerne med elevenes medvirkning i planlegging av undervisning

Vurdering av elevenes læring (vurdering for læring)

- Differensiert og målrettet anvendelse av ulike vurderingsformer, herunder samspillet mellom formative og summative vurderingsformer
- Lærerens arbeid og medvirkning i arbeidet med individuelle læreplaner

Undervisnings- og læringsformer

Det veksles mellom forelesning, diskusjoner, gruppearbeid og øvelser. Emnet gis som seks hele dagers undervisning, og er knyttet til seks ukers praksisopplæring.

Avhengig av antall studenter knyttet til emnet, vil emnet kunne gjennomføres som veiledning.

Praksis

Det er knyttet seks ukers praksisopplæring til emnet. Det er utarbeidet en egen emnebeskrivelse for praksisopplæringen.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1) Obligatorisk frammøte (minimum 80 %)

2) Muntlig presentasjon basert på et refleksjonsnotat om tilpasset opplæring i faget fra 2. praksisperiode. Notatet skal være på 4-5 sider og ta utgangspunkt i erfarte opplevelser og utfordringer om tilpasset opplæring/differensiering i faget i forhold til ulike elever/elevgrupper.

Vurdering: godkjent/ikke godkjent

Vurderes presentasjonen til ikke godkjent kan studenten få et nytt forsøk til ny fastsatt frist.

Arbeidskravene må være godkjent før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Det gis ikke separat karakter for didaktikkemner, men spesialiseringen vil angis på vitnemålet som "godkjent".

Sluttvurdering i emnet *Samfunnsfag, didaktikk 2* inngår i en felles eksamen for emner i PPU-studiet. For detaljer om sluttvurdering, se pkt. Vurdering i generell del av studieplanen og i emnet *Praktisk pedagogikk*.

Evaluering av emnet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og deltagelse i evaluering av emnet. Det enkelte fagmiljø har ansvar for å etablere faste og allment kjente evalueringsrutiner på emnenivå (kalt EVA3).

Litteratur

Litteraturlista er sist oppdatert 29.06.2014.

Felleslitteratur (pedagogikk og fagdidaktikk):

- Børhaug, Fenner, Aase 2005: *Fagenes begrunnelser. Skolens fag og arbeidsmåter i et dannelsesperspektiv*. Fagbokforlaget
- Hauge, An-Magritt 2014: *Den fellekulturelle skolen*. Universitetsforlaget
- Hiim og Hippe 2009: *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere*, Gyldendal. alternativt
Hiim og Hippe 1998: *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*, Gyldendal.
- Traavik, Hallås, Ørvig 2009: *Grunnleggende ferdigheter i alle fag*. Universitetsforlaget.
- Opptrykk: Repstad, Kari 2014: *Yrkesretting av fellesfagene i videregående opplæring*. Pedlex. (side 6 - 18, 12 sider). I Kompendium for pedagogikkfaget.

Litteratur spesifikt for emnet:

- Lena Bostrøm: Fra undervisning til læring, Kommuneforlaget, 2001 (s. 11 - 127)
- Rolf Mikkelsen og Per Jarle Sætre (red): Geografididaktikk for klasserommet, Høyskoleforlaget 2010 (s. 127 - 194)
- Theo Koritzinsky: Samfunnskunnskap - fagdidaktisk innføring, Universitetsforlaget, Oslo 2006, 2. utgave (s. 13 - 250)
- Karin Taube: Mappevurdering, undervisningsstrategi og vurderingsredskap, TanoAschehoug, 2000 (s.11 - 82)
- Erik Lund: Historiedidaktikk - en håndbok for studenter og lærere, 4. utgave, Universitetsforlaget, Oslo 2011 (kap. 1 -5, 8 og 10)
- Kjetil Bjørhaug m.fl.: Fagenes Begrunnelser - Skolens fag og arbeidsmåter i danningperspektiv, Fagbokforlaget 2005. (Del 3 - s. 155 - 210)

Kompendium (30 sider):

- Nicola Bright and David Leat: Towards a new professionalism
- David Leat and David Kinniment: Learn to debrief
- Ronald Nolet: Teaching thinking in Social Science and Geography

---

Sist hentet fra Felles Studentsystem (FS) 26. okt. 2021 02:48:45

LPMKR12 Fagdidaktikk: Kirkedidaktikk (Vår 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 0

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Menighetsfakultetet, Oslo

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Praksis
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Emnet er ett av to obligatoriske fagdidaktiske emner i studiet Praktisk-pedagogisk utdanning, heltid, ved Menighetsfakultetet. Hvert fagdidaktisk emne har omfang tilsvarende 15 stp., men inngår som en del av en felles praktisk-pedagogisk eksamen.

Undervisningssemester

2. semester (vår).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskaper:

Studenten har

- fordypet kunnskap om Plan for trosopplæring i Den norske kirke, dvs. dens prinsipper, dimensjoner og føringer for utarbeidelse av lokale planer
- kunnskap om kateketens arbeid med å lede arbeidet med lokale planer og iverksettingen av disse
- kunnskap om didaktikk anvendt på/i kirke og skole, likheter og forskjeller
- kunnskap om skole/kirkesamarbeid i skolen som helhet og i RLE
- innsikt i teorier om differensieringstiltak og tilpasset opplæring

- kunnskaper om hvordan kartlegge barns og unges evner og interesser og læreforutsetninger
- innsikt i ulike undervisnings- og læringsstrategier med sikte på tilpasset opplæring
- kunnskap om lederutvikling og ledelsen av frivillige medarbeidere

Ferdigheter:

Studenten kan

- utarbeide trosopplæringstiltak som er teologisk og pedagogisk velbegrunnet og vise evne til å evaluere og videreutvikle disse
- relatere enkelttiltak til en helhetlig plan
- alderstilpasse undervisning og læring i samarbeid med foreldrene
- tilpasse opplæringen til ulike barn og unges forutsetninger og funksjonsevne
- anvende mange ulike læringsstrategier og metoder
- tilrettelegge for god progresjon i menighetens tiltak
- håndtere kirkens dataverktøy og databaser, rapportere tiltak, kjenne registreringsrutiner og enkle økonomiverktøy
- ha oversikt over ulike informasjonsressurser innen sitt fagfelt og kan gjøre kritiske vurderinger av informasjon og informasjonskilder

Generell kompetanse:

Studenten

- viser forståelse for kateketens arbeidsfelt
- kan konstruktivt og kritisk delta i kollegasamarbeid
- kan utvise nødvendig utviklingskompetanse i faget
- viser forståelse av trosopplæring som en dimensjon ved alt menighetsarbeid og som redskap i menighetsutvikling
- ser helhet og sammenheng i barns og unges personlige utvikling
- framstår som representant for profesjonen i samfunnsmessig sammenheng
- kan reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne i samarbeid med andre
- er etiske forbilder og viser en bevisst etisk holdning i valg av lærestoff og arbeidsformer i arbeidet med individer og grupper

Innhold

Følgende hovedtema inngår:

- Trosopplæringens begrunnelser i allmenndanning og ulike livs-, og yrkessammenhenger
- Læreplanen, trosopplæring og ulike barn og unges behov for tilpasset opplæring, herunder også barn og unge med nedsatt funksjonsevne
- Trosopplæringstiltak og tilrettelegging for læring i hjem og kirke ut fra den enkeltes evner og interesser
- Læremidler og digitale ressurser og kanaler i trosopplæring
- Fag- og yrkesetikk
- Evaluering av trosopplæringstiltak og videreutvikling av disse
- Lederopplæring av unge mennesker og veiledning av frivillige medarbeidere

Momentliste for 2. praksisperiode som har relevans til didaktikkemnet:

Kateketens oppgave og ansvar

- Kateketens arbeid med ledelse av arbeidet med lokal trosopplæringsplan og tiltak innenfor denne i samspill med stab og med forståelse for stedege forutsetninger som kirkebygg, lokalsamfunn, demografi, bosetting, religiøs sammensetning, organisasjonskultur og samarbeidsrelasjoner
- Kateketens arbeid med iverksetting av trosopplæringsaktiviteter, evaluering og utvikling

Barns og unges oppvekstmiljø og forutsetninger

- Kateketens samarbeid med foreldre og faddere i forhold til trosopplæring i hjemmet
- Kateketens arbeid i forhold til barnehage og skole
- Kateketens tilrettelegging for læring for alle, og arbeid med tilpasset opplæring

Planlegging av trosopplæringstiltak

- Studentens selvstendige ansvar og arbeid med periodeplaner og årsplaner
- Selvstendig arbeid med trosopplæringsaktiviteter i samarbeid med stab, foreldre og frivillige i planlegging og gjennomføring

Evaluering

- Evaluering av aktiviteter og systemer med sikte på å vurdere utbytte og forbedre
- Arbeid med tilbakemeldingsrutiner overfor unge i lederopplæring og frivillige medarbeidere

Undervisnings- og læringsformer

- Studentene organiseres i samarbeidsgrupper på 3 - 5 deltakere
- Læringen baseres på forelesning, dialog, gruppearbeid og presentasjoner
- Studieaktivitet forventes lagt også mellom samlingene og i tilknytning til praksisopplæring
- Biblioteket og dets tjenester forventes benyttet

Emnet gis som 6 hele dagers undervisning og knyttes til 6 ukers praksisopplæring. I tillegg gis det generell didaktikkundervisning i samarbeid med pedagogikk 3 dager.

Emnet legges til vårsemesteret. Ved antall deltakere under 5 gis deler av undervisningen som veiledning og oppgaveløsning.

Praksis

Det er knyttet 6 ukers praksisopplæring til emnet. Praksis vurderes etter 2. praksisperiode med *bestått/ikke bestått*. Praksislærer og hovedkontakt er ansvarlig for karaktersettingen.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

- 1) Obligatorisk frammøte (minimum 80 %)
- 2) Muntlig presentasjon basert på et refleksjonsnotat om tilpasset opplæring i faget fra 2. praksisperiode. Notatet skal være på 4-5 sider og ta utgangspunkt i erfarte opplevelser og utfordringer om tilpasset opplæring/differensiering i faget i forhold til ulike elever/elevgrupper. Vurdering: godkjent/ikke godkjent
Vurderes presentasjonen til ikke godkjent kan studenten få et nytt forsøk til ny fastsatt frist.

Arbeidskravene må være godkjent før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Det gis ikke separat karakter for didaktikkemner, men spesialiseringen vil angis på vitnemålet som "godkjent".

Sluttvurdering i emnet *Kirkedidaktikk, didaktikk 2* inngår i en felles eksamen for emner i PPU-studiet. For detaljer om sluttvurdering, se pkt. Vurdering i generell del av studieplanen og i emnet *Praktisk pedagogikk*.

Evaluering av emnet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og deltagelse i evaluering av emnet. Det enkelte fagmiljø har ansvar for å etablere faste og allment kjente evalueringsrutiner på emnenivå (kalt EVA3).

Litteratur

Litteraturlista er sist oppdatert 18.12.2014.

Felleslitteratur (pedagogikk og fagdidaktikk):

- Børhaug, Fenner, Aase 2005: *Fagenes begrunnelse. Skolens fag og arbeidsmåter i et dannelsesperspektiv*. Fagbokforlaget
- Hauge, An-Magritt 2014: *Den felleskulturelle skolen*. Universitetsforlaget
- Hiim og Hippe 2009: *Undervisningsplanlegging for yrkesfaglærere*, Gyldendal. alternativt Hiim og Hippe 1998: *Undervisningsplanlegging for yrkeslærere*, Gyldendal.
- Traavik, Hallås, Ørvig 2009: *Grunnleggende ferdigheter i alle fag*. Universitetsforlaget.
- Opptrykk: Repstad, Kari 2014: *Yrkesretting av fellesfagene i videregående opplæring*. Pedlex. (side 6 – 18, 12 sider). I Kompendium for pedagogikkfaget.

Litteratur spesifikt for emnet:

Aicher, Anne (red.). 2012: *Høytider, rammer og muligheter*. Oslo: IKO-forl. (60 s fag)

Birkedal, Erling 2008: Erfaringsbasert didaktikk : Plattform for planutvikling i trosopplæring for ungdom – et refleksjonsnotat. Retrieved from <http://www.kirken.no/storstavalt/prosjekt/files/Plattform.pdf> (60 s)

Eriksen, Magnhild Søsveen 2012: *Konfirmantleirboka*. Oslo: IKO-forl. (kap 1, 2, 4, 7, 9 og 10. 50 sider fag)

Fretheim, Kjetil (red.), 2014: *Ansatte og frivillige. Endringer i Den norske kirke*. s. 5-22.

Fuglseth, Haakedal, Schmidt: *Lokale trusopplæringsplanar. Innhold og prosess*. 2012. s. 53-134.

Gunleiksrud, Kristin 2011: *Bibelfortellinger*. Oslo: IKO-forl.

Gunleiksrud, Kristin (red.) 2011: *Bibelfortellinger: Metode og formidling*. Oslo: IKO-forlaget. (150 s)

Gunleiksrud, Kristin 2012: *Nye veier for kirke-skole-samarbeidet*. I: K. Gunleiksrud (Ed.), *Tap, håp, dialog* (s. 8-20). Oslo: IKO-forl.

Horsfjord, Helene 1999: *Når sannheten ikke er sann - seksuelle overgrep som kontekst for formidling om Gud*. *Tidsskrift for sjelesorg* 4, 1999. s. 175-185. Se: Fronter

Johnsen, Elisabeth Tveito 2010: *Jesu lidelse, død og oppstandelse : En barneteologisk analyse av trosopplæring om påsken*. *Prismet*, 61, s. 19-39. Se: Fronter

Pettersson, Per 2009: *Konfirmasjonens betydelse för den livslånga kyrkerelationen – ett religionssociologiskt perspektiv*. I: Lægdene Stig, *Samfunnet i gudstjenesten*. Praktisk kirkelig årbok 2009, Tromsø: KUN, Kirkelig utdanningscenter i Nord, s. 255-264. Se: Fronter

Pettersson, Per 2004: *Från jordbruk via industri til tjänster 1862-2000 I: Religiös förändring i norra Europa. En studie av Sverige*, s 21-40, Diakonivetenskapliga institutets skriftserie nr 8 - 2004. Se: Fronter

Ramsfjell, Astri, & Sagberg, Sturla 2012: *Livstolkning og livsmestring*. Oslo: IKO forl. (60 s fag)

Samset, Helga 2010: Bibelfortellerboka. Kino i hodet til barn og unge. (tilsvarer ca. 70 sider fag).

Stadig bedre - en metodikk for evaluering og kvalitetsutvikling: Nett-tekster med utgangspunkt i <http://www.ka.no/arbeidsliv/kvalitet/stadigbedre>

Sist hentet fra Felles Studentsystem (FS) 26. okt. 2021 02:48:44